

kívánt eszményi helyzethez, hogy barlangkutató törekvéseink költségének egy kis részét önmagunk, saját munkánk és lelkesedésünk eredményéből, barlangunk jövedelméből fedezzük.

Ezekben ismertettem Társulatunk 1936. évi működését és tisztelettel kérem annak szíves tudomásulvételét.

KISEBB CIKKEK.

A BAKONYI BENÁRD-BARLANG.

A Bakony-hegység nyugati végén Kis Bakonynál, a Haláp-hegy láta mögött terül el Dabospusztá. Ez a fenyvesekkel borított vadregényes vidék felgyűrődött dolomit-takarón fekszik. Itt valóságos kis karsztvidék fejlődött, melyen a karsztosodás jelenségei megfigyelhetők. Az egyik ilyen dolomithegy oldalában fejlődött kisebb üreg, amelyet birtokosáról, vitéz *Benárd Ágost* dr. ny. miniszter Úr Önagyméltósága nevére ajánlom elneveztetni, aki igen nagy kedvelője a természetnek.

A barlang Nyirád községtől egy óra járásnyira, Sümegről és Tapolcáról három óránnyira közelíthető meg. Ezt az üreget kívülről már többen látták és régóta ismerik, de részben a babonás félelem, részben pedig a közönyösség nem vitte őket annak közelebbi megismerésére. Egyesek a faluban *Sabri Jóska* bakonyi harania búvóhelyének, mások az ősemlék lakóhelyének tartják.

A tulajdonos szíves meghívására leutaztam a barlanghoz, ahol kilenc napon át annak feltárásán dolgoztam és a következő eredményekhez jutottam. Hogy a barlang a történelemelőtti ember lakóhelye volt, arranézve ásatásaim során egy karcos kőedény-töredék és több más agyagedény szolgál némi bizonyítékkal. Mivel az üreg belső részei erősen bekormozottak, feltehető, hogy az ember itt huzamosabb ideig lakott.

A barlang északi irányban, 317 m abs. magasságban fekszik, bejáratát hatalmas fa árnyékolja. A kőzet, amelyben az üreg fejlődött, triasz dolomit. A kőzet felületén megindul a mállás, a bejárat mellett és fölött álló két fa gyökerei szerteágaznak a barlangban és szétrepesztették annak falait. Evégből az egyes járatok feltárásánál a robbantást mellőzni kellett.

A barlang talaja humusz és agyag-kitöltés, ebből a feltárás során kb. 1.4 m mélységig felásattam, meghagyva a jobb első fülke kitöltését esetleges későbbi vizsgálatok céljára. Innen kerültek ki a nevezett edény-töredékek és jelenkori emlősök esont-maradványai.

A bejáratban kezdetben csak hasonosúszva lehetett a barlangba jutni, az ásatás után már álló helyzetben mehetünk annak végéig. A főfolyósóban három fülke látható, ezeknek valószínűleg folytatása van, de annyira keskenyek, hogy beléjük hatolni lehetetlen. A barlang

végén, balra lépcsős járat vezet emeletes tornácra, ahol jobbra és balra egy-egy folyósó látható. A baloldali folyósókhoz nehéz hozzáférni, de a bedobott kő azt bizonyítja, hogy meredeken lejtő, kanyargós járata van, amely visszavezet a barlang főfolyósójához. A jobboldali folyósóban három méternyire lehet előrehaladni, ahol azután összeszűkül. Ugyanitt vízszivárgás észlelhető. A barlang egyébként víznyelő típusú, melynek erózió bázisa valószínűleg a Tapoleai barlang tava, vagy pedig a Balaton szintje lehet. Egyes helyeken a lámpa fényében

A Benárd-barlang bejárata.

hófehér kőrózsák és fantasztikus virágalakok díszítik a mázsás sziklafalakat. A klimatikus viszonyokat illetőleg vajmi keveset tudhattam meg, mivel csak kilenc nap állt rendelkezésemre. Az ez idő alatt végzett külső és belső méréseim eredményét grafikonban foglaltam össze.

A közölt rövid ismertetésből látható, hogy a szóban levő Benárd-barlang nem bír nagyobb jelentőséggel. Mégis, mint létező bakonyi sziklaüreget, érdekesnek találtam az országos barlang-kataszter szempontjából megemlíteni. Egyszersmind legyen szabad hálás köszönetet mondanom vitéz *Benárd Ágost* dr. Ónagyméltóságának aki szíves volt nemesak lehetővé tenni az új barlang tanulmányozását, ha nem maga is időt szentelt arra, hogy ezzel a természeti jelenséggel behatóan foglalkozhassunk.

Szecsődy Gy. József.

AZ ÜRÖMI EZÜSTHEGYI BARLANG.

Az ürömi Ezüsthely keleti részén, a gerinccel párvonalasán húzódó művelés alatt álló kőfejtőben hárshegyi homokkővet fejtenek. A bányába kb. 6—8 méternyire bevágott löszmélyút vezet át járhatunk be. A fejtéstér alján, mintegy 350 m tengerszint feletti magasságban, barlangüreg nyílik a hárshegyi homokkőben: az *Ezüsthelyi-barlang*. Bejáratát a homokkő leszakadt tömbjei elszűkítik. A barlang mennyezete hatalmas, 10"-al megközelítőleg D-felé dülő hárshegyi homokkőlap, a szivárgó víz csillogó cseppjeivel, cseppkőképződés nyoma nélkül. Az üreg a homokkőnek ÉEK—DDNY-i irányú litoklázisa mentén alakult ki, hossza kb. 12 m, szélessége 6 m, magassága pedig 1,5—2 m. Az üreg fenekét sok leomlott homokkőtömb teszi járhatatlanná. Az omladék a bejáratnál a legnagyobb tömegű. A kis terem hátsó, északi végében nincs omladék. Itt láthatjuk a barlang falának kőzetét: a mennyezet homokkő-padja alatt agyagos, mállott briozoumos márgát találunk.

Nyáron a déli órákban a Nap besugározza a bejáratot, s felmelegíti a barlang levegőjét. Ottjártamkor 13 órakor 17°C levegő- és 15°C közet hőmérsékletet mértem a hátsó részben.

Váratlan a barlang megjelenése ezen a helyen, hiszen sem a hárshegyi homokkő, sem pedig az agyagos márga nem hajlamos a karsztosodásra. Képződését a következőképpen vélem megmagyarázni.

Az Ezüsthely gerincén repedezett hárshegyi homokkő van felszínen. A repedéseken, hasadékokon a csapadékvíz leszivárog s eléri a márga határát. A homokkővet keresztező hasadék természetesen a márgát is átjárja, de a víz ezt már nem tudja lefelé követni, mert a márga agyagos málladéka minden rést eltöm. A homokkőben leszivárgó talajvíz a felszín humuszából telítődött széndioxidával. A márgához érkeve, természetesen megtámadja azt, a meszet kioldja, s a két kőzet határfelületén oldatban szállítja el; lassan-lassan kis üreget old ki ily módon s ebben felhalmozódik a briozoumos márga agyagos málladéka. Az üreghővítés folyamata aránytalanul lassabban megy végbe itt, mint a normális karsztbarlangokban. A hárshegyi homokkő-boltozat a kőfejtő lemélyítése miatt veszítette el egyensúlyát s beomlott. Így nyílt meg az eredetileg teljesen zárt üreg.¹ A barlang hátsó, északi része a magas bányafal alá nyúlik, ezért itt nem omlott be a mennyezet.

Kerekes József.

¹ *Fekete Zoltán* a Földtani Közlöny LXV. (1935.) kötetének 146. oldalán megemlékezik az üregről, keletkezéséről azonban tévesen magyarázza, mert az eocén márga jelenléte elkerülte figyelmét.